

ZO HERKEN JE

tekst en foto's Jan Loos

tekeningen Weylin Tracking veldgidsen

Life DINALP – Igor Pičulin

Chantal Deschepper

Wolvensporen

Sinds de wolf terug is in de Lage Landen, worden Welkom Wolf en Wolven in Nederland overspoeld met foto's van vermeende 'wolvensporen'. Beide meldpunten hebben er een hele kluit aan om al die foto's te beoordelen. Kan je dat ook zelf?

Foto: galopspoor van wolf met op de voorgrond de voorvoet

Het dient gezegd: ga je als vinder van een pootafdruk of spoor op zoek naar informatie over het verschil tussen wolf en hond, dan blijf je aardig op jouw honger zitten. Google stuurt je van het kastje naar de muur, je leest behoorlijk tegenstrijdige dingen. Zowat 98% van de gratis toegankelijke informatie op het internet omtrent dit onderwerp is ronduit onbetrouwbaar. Tekeningen en foto's kloppen vaak niet of zijn verkeerd benoemd, terwijl de teksten vaak fragmentarisch, verwarrend of misleidend zijn. Bovendien is de informatie versnipperd over talloze websites en overwegend anderstalig.

Met dit artikel willen we tegemoetkomen aan de verzuchtingen van al die waarnemers die op zoek zijn naar een document waarin op een overzichtelijke en betrouwbare manier het verschil tussen honden- en wolvensporen wordt uitgelegd.

SOORTEN WOLVENSPOREN

Bij wolvensporen denken we meteen aan pootafdrukken, maar behalve pootafdrukken laten wolven nog andere sporen achter: uitwerpselen, urine-markeringen, krabsporen, haren, prooiresten en DNA. In dit artikel beperken we ons tot pootafdrukken, drollen, urinemarkeringen en krabsporen. Het onderzoek van haren – bijvoorbeeld aan een prikkeldraad of ursusdraad waar de wolf onderdoor is gekropen – is gespecialiseerd microscopiewerk.

Voor DNA-analyse zijn alleen de allerbeste labo's uitgerust. De beoordeling van prooiresten – waarop doorgaans het DNA wordt verzameld – is wel een haalbare kaart voor wie niet professioneel met de materie bezig is, maar dat onderwerp houden we voor een andere keer.

LOOPSPOREN

Loopsporen van wolven kunnen heel kenmerkend zijn, maar anderzijds zijn ze soms maar moeilijk te onderscheiden van die van hond, zeker als je maar een beperkt aantal afdrukken hebt gevonden in modder, zand of sneeuw.

Vind je een grote afdruk die spontaan aan wolf doet denken, realiseer je dan eerst dat er in Vlaanderen 625 000 honden worden gehouden en in Nederland 1,5 miljoen, terwijl zowel in Vlaanderen als in Nederland slechts enkele gevestigde wolven aanwezig zijn. Wanneer je een spoor van een grote hondachtige ontdekt, wie is dan de meest waarschijnlijke auteur ervan? Inderdaad: één van die 2,1 miljoen gedomesticeerde honden die de Lage Landen rijk is. Allemaal nazaten van de wolf, maar geen wolven.

Worden de sporen vergezeld door menselijke voetsporen van ongeveer dezelfde ouderdom, dan stijgt de kans dat het om hondensporen gaat, maar uiteraard hoeven samenlopende sporen niet automatisch te betekenen dat

A

er een verband is in de zin van hond-met-baasje.

Om echt gave, duidelijke wolvensporen te vinden, moet je haast het privilege hebben om als enige toegang te hebben tot een groot en bij voorkeur zandig terrein dat bewoond wordt door wolven en dat tegelijk niet toegankelijk is voor het grote publiek, en waar dus ook geen honden worden uitgelaten. Kortom, een afgesloten heide- of landduinengebied of een militair domein. Een immens bos- of veengebied waarin net sneeuw is gevallen, en waarin jij als eerste ter plaatse bent, kan ook dienst doen.

Niet helemaal toevallig zijn dat ook de gebieden die door zwervende wolven naar waarde worden geschat en die als eerste worden ingepalmd als vast territorium. Dat is onder meer het geval in de Ardennen, in de Kempen, op de Veluwe en in Drenthe.

Buiten het territorium van gevestigde wolven is de kans op het vinden van wolvensporen nog erg klein; die zouden dan al afkomstig moeten zijn van een zwervende wolf. In de Lage Landen zijn zwervende wolven voorlopig nog dungezaaid en hun aanwezigheid is per definitie maar zeer tijdelijk.

Wolvensporen herkennen is absoluut niet eenvoudig. Niet alleen is er ver-

warring mogelijk met hond, maar er is ook al een behoorlijk verschil tussen de afdruk – de 'prent' – van de voorvoet en die van de achtervoet. Bovendien hebben wolven – zoals veel andere dieren – drie verschillende 'basisgangen' om zich door het landschap te begeven: stap, draf of galop. In stap en draf is het verband tussen de pootafdrukken of prenten heel anders dan in galop.

INDIVIDUELE PRENTEN

Laten we beginnen met de individuele prenten van voor- en achtervoet. Welke van beide zou de grootste zijn? Als je even nadenkt, ligt het antwoord voor de hand: het gewicht van de wolf zit voornamelijk vooraan, met de zware borstkas, hals en kop. De voorvoeten dragen de zwaarste last en zijn daarom groter dan de achtervoeten. De voorpoten 'dragen' de wolf, de achterpoten zijn de 'tempomachine'; zij zorgen voor de aandrijving en stuwen de wolf als het ware vooruit door het landschap.

A B

Beschik je alleen maar over enkele individuele prenten, weet dan dat die nooit volstaan om met zekerheid het onderscheid te maken tussen wolf en hond. Om van een volwassen Europese wolf te kunnen zijn, moeten de prenten alvast aan een aantal voorwaarden voldoen. Zo moet de lengte van de afdruk van de voorvoet zonder nagels gesitueerd zijn tussen 8 en 12 centimeter, waarbij

Voorvoet (links) en achtervoet (rechts)
van wolf **A**

Galopspoor van wolf met op
de voorgrond de voorvoet **B**

Achtervoet wolf **C**

Afmetingen voorvoet wolf **D**

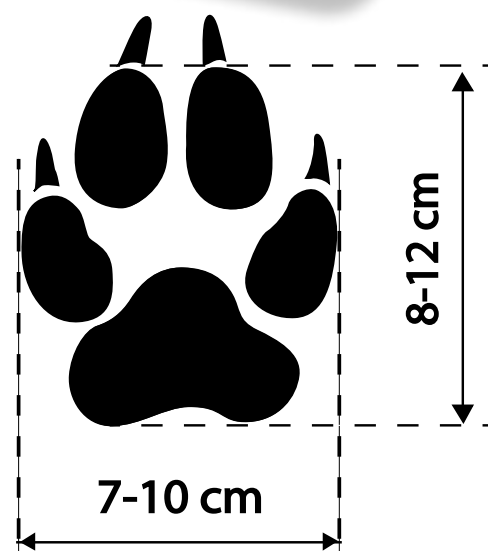
de grootste maat geldt voor een uit de kluiten gewassen mannetje (wolf, reu) en de kleinste maat voor een klein uitgevallen vrouwtje (wolvin, teef); vrouwtjes zijn doorgaans 10% kleiner dan de mannetjes. De voorvoet van een wolf is minstens 1 centimeter minder breed dan lang. De breedte van de prent van de voorvoet situeert zich tussen 7 centimeter en 10 centimeter. **B**

De afdruk van de achtervoet is korter dan die van de voorvoet. Hij meet – nog steeds zonder nagels gemeten – 7 centimeter tot 11 centimeter in de lengterichting. **C**

Naast volwassen wolven kan een roedel gevestigde wolven ook jonge welpen en jaarlingen omvatten. De welpen worden geboren tussen half april en half mei. Ze verlaten de nestsite vanaf eind juni en hebben vanaf de volgende winter het volwassen formaat. Dat betekent dat je van juni tot en met oktober ook rekening moet houden met jonge, niet vol-groeide wolven, die het plaatje alleen nog maar complexer maken.

VERSCHIL MET HOND

De wereld loopt vol kalveren van honden met pootafdrukken die de grootte van een wolvenprent benaderen en **C**

Achterspoor wolf **E**

Achterspoor wolf met duidelijke X

Achterspoor wolf met lijn
tussen teenpunten 2 en 5

zelfs overtreffen. Wacht dus nog even met het doorsturen van jouw foto van een 'wolvenpoot' en lees vooral verder!

Omdat een wolvenpoot meer lang dan breed is, en omdat een wolf zijn tenen samenknijpt bij het lopen om meer kracht te ontwikkelen, is de pootafdruk van een wolf langwerpig ovaal, of dus druppelvormig. De meeste honden, daarentegen, hebben prenten die eerder een ronde indruk maken. Minder fitte honden spreiden de tenen meer. Als je rond een poot van zo'n hond een omtreklijn tekent, dan heeft die de vorm van een schapenwolkje. Is een hond echter in topconditie, dan kunnen zijn prenten op die van wolven gaan lijken.

Bij honden is het verschil tussen de prenten van voor- en achterspoor doorgaans minder uitgesproken, maar daar staat tegenover dat honden eindeloos variëren in grootte, vorm en conditie, en dat uitzonderingen op de algemene regel schering en inslag zijn.

TENEN EN MIDDENVOETSKUSSEN

Wolven en honden hebben vijf tenen aan de voorvoet en vier aan de achterspoor. Teen 1 van de voorvoet is slechts een relict; die zit hoog aan de poot en drukt niet mee af in zand of modder, maar de nagel kan wel mee afdrukken in diepe sneeuw. De prenten van voor- en achterspoor tellen dus elk 4 teenkussens, die we in wijzerzin tenen 2, 3, 4 en 5 noemen. Centraal onderaan de poot vind je het middenvoetskussen.

Bij een wolf is het middenvoetskussen van de voorvoet trapeziumvormig met afgeronde hoeken, dat van de achterspoor heeft de vorm van een gelijkbenige driehoek met afgeronde hoeken. Bij een hond is het middenvoetskussen van de voorvoet dan weer een driehoek of een trapezium met afgeronde hoeken, terwijl het middenvoetskussen van de achterspoor staand ovaal is.

DE X VAN FOX

In een poot van een wolven- of hondenpoot heb je altijd een 'negatieve ruimte', dat is de lege ruimte tussen de vier tenen en het middenvoetskussen, die niet mee wordt afgedrukt in sneeuw, modder of zand. Met wat verbeelding zou je kunnen zeggen dat de negatieve ruimte als een soort van gebergte overeind blijft, terwijl alles eromheen wordt platgedrukt.

Omdat de middelste tenen van een wolf meer naar voor staan dan die van een hond en de globale afdruk daardoor meer ovaal is, is er in een wolvenpoot meer negatieve ruimte dan in een hondenpoot. Tussen de teenkussens en het middenvoetskussen van een wolf kan je – zonder de kussens te snijden – diagonale lijnen tekenen in de vorm van een X, de X van fox; een vossenpoot heeft een gelijkaardige vorm, maar is een stuk kleiner. De X zal in zijn zuiverste vorm te zien zijn in de achterspoor van de wolf, maar ook in de voorvoet kan je (bijna) een X tekenen (bij grote mannetjes vaak net niet). **E**

DE H VAN HOND

Wil je bij de hond dezelfde diagonale verbindingen tekenen zonder de teenkussens of het middenvoetskussen te snijden, dan moet je in het centrum noodgedwongen een stukje horizontaal gaan. De lijnen vormen dan geen X maar een sterk naar buiten gekromde H, de H van Hond. De H zal het duidelijkst te zien zijn in de voorvoet van de hond. **F**

SCHERPE NAGELS

Een ander kenmerk van wolf, maar ook van hond, is dat elk van de vier tenen een nagel heeft die mee wordt afgedrukt. De afdrukken van de nagels staan kort voor de teenkussens. De vorm en de inplanting van de nagels kunnen helpen om wolf en hond van elkaar te onderscheiden. Bij honden zijn de nagels doorgaans eerder stomp en kort en staan ze vaak krom ingeplant, afwijkend van de richting van de tenen, naar buiten of naar binnen, soms ook onderling sterk

verschillend van richting. Bij wolven zijn de nagels doorgaans lang en scherp en is de inplanting meestal mooi recht. De nagels van de twee voorste tenen zijn nagenoeg recht en parallel aan elkaar of lichtjes naar elkaar toe gebogen. Maar ook deze kenmerken zijn weer niet 100% onderscheidend; ook hier bevestigt de uitzondering wel eens de regel. Zo kunnen sporen van sommige fitte honden toch weer typische nagelkenmerken van wolf vertonen.

LIJNTJE TREKKEN **G**

Als je in een wolvenpoot een rechte lijn trekt van het voorste puntje van teenkussen 2 naar het voorste puntje van teenkussen 5 (dat zijn de twee buitenste tenen, de nagels laat je buiten beschouwing), dan zal die lijn de achterkant van de middelste twee teenkussens – tenen 3 en 4 – maar net raken en dus niet snijden, of hoogstens door het achterste derde ervan snijden. **G**

Voorvoet hond **F**

Voorvoet hond met duidelijke H

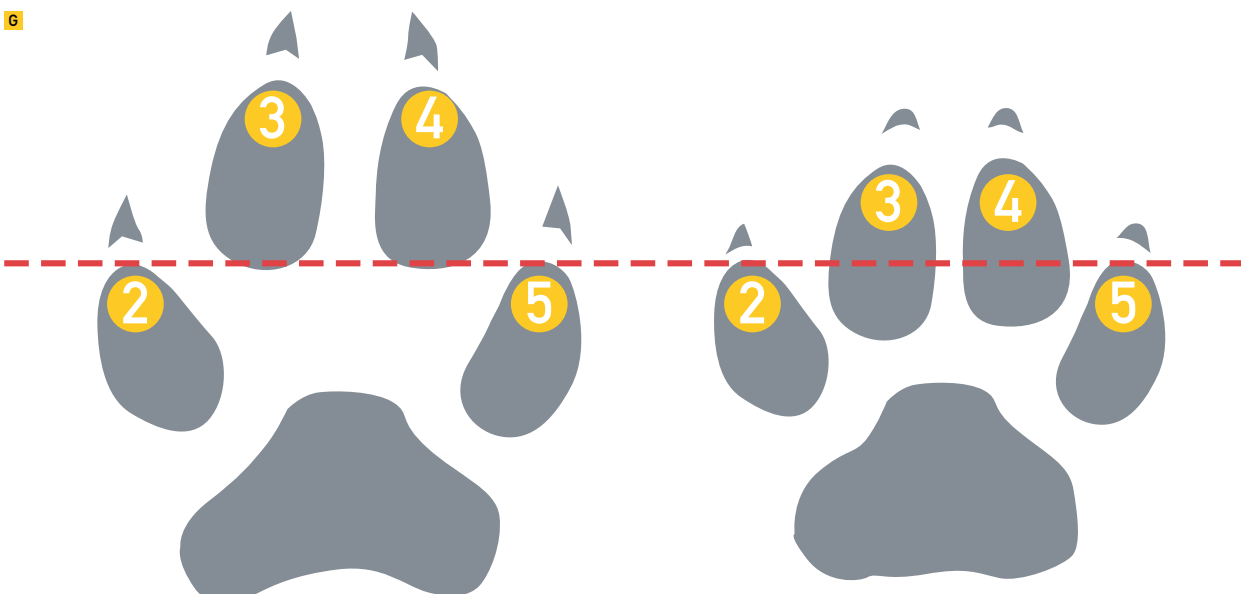

Voorvoet hond met lijn tussen teenpunten 2 en 5

Lijntje trekken in voorvoet wolf (links) en hond (rechts) **G**

G

H

Doe je hetzelfde bij een hondenprent, dan zal de lijn van teenpunt 2 naar teenpunt 5 de twee middelste teenkussens meestal wél snijden, tot zelfs halverwege. Dat komt doordat de middelste tenen van een hond doorgaans wat meer naar achter staan – of de buitenste wat meer naar voor – dan die van een wolf. Eveneens daardoor is de wolvenprent langwerpiger ovaal is en de hondenprent eerder rond.

PRENTEN BIEDEN GEEN ZEKERHEID

Toch blijft het moeilijk, zoniet onmogelijk, om op basis van slechts één of enkele prenten het onderscheid te maken tussen wolf en hond. Er zijn honden die pootafdrukken achterlaten die perfect op wolvenprenten lijken, en in bepaalde gevallen kunnen wolvenprenten ook wel op hondenprenten gaan lijken. Oordeel dus nooit definitief op basis van alleen maar enkele afdrucken.

Bij dit artikel vind je een aantal individuele prenten van 100% zekere wolven, en ter vergelijking enkele foto's van hondenprenten **F H**. Hopelijk zie je wat we bedoelen. Maar weet dus dat dit geen exacte wetenschap is en dat er altijd ruimte zal zijn voor twijfel en interpretatie. Bovendien vind je lang niet altijd zo'n mooie afdrucken als diegene die we hier presenteren.

LOOPSPOOR IN HET LANDSCHAP

Heb je een volledig loopspoor gevonden dat je over minimaal 100 meter – en liefst nog veel verder – kan volgen, dan groeit de kans dat je uitsluitsel kan krijgen over de vraag of het een wolf of een hond is geweest.

De wolf heeft drie basisgangen om zich voort te bewegen: stap, draf en galop. In de praktijk komen ook varianten van de basisgangen voor, maar het zou ons te ver leiden om die hier te behandelen. **I**

Hond met baasje **H**

Basisgangen van de wolf: stap (a), draf (b) en galop (c) **I**

Dubbelprent van wolf **J**

Opmeten van een drafspoor van wolf **K**

I

STAP I (a)

In stap verplaatst de wolf zijn poten één na één. Daarbij zet hij zijn achtervoet netjes neer op de plaats waar eerder de voorvoet van dezelfde zijde stond. Omdat de afdruk van de achtervoet kleiner is dan die van de voorvoet, ontstaat een zogenaamde 'dubbelprint'; als de prenten perfect in elkaar staan, ziet die eruit als een pootafdruk met een dubbele rij nagels. Vaak zal de achtervoet verschoven zijn ten opzichte van de voorvoet en krijg je een prent waarbij de twee afdrukken elkaar maar deels overlappen. J

DRAF I (b)

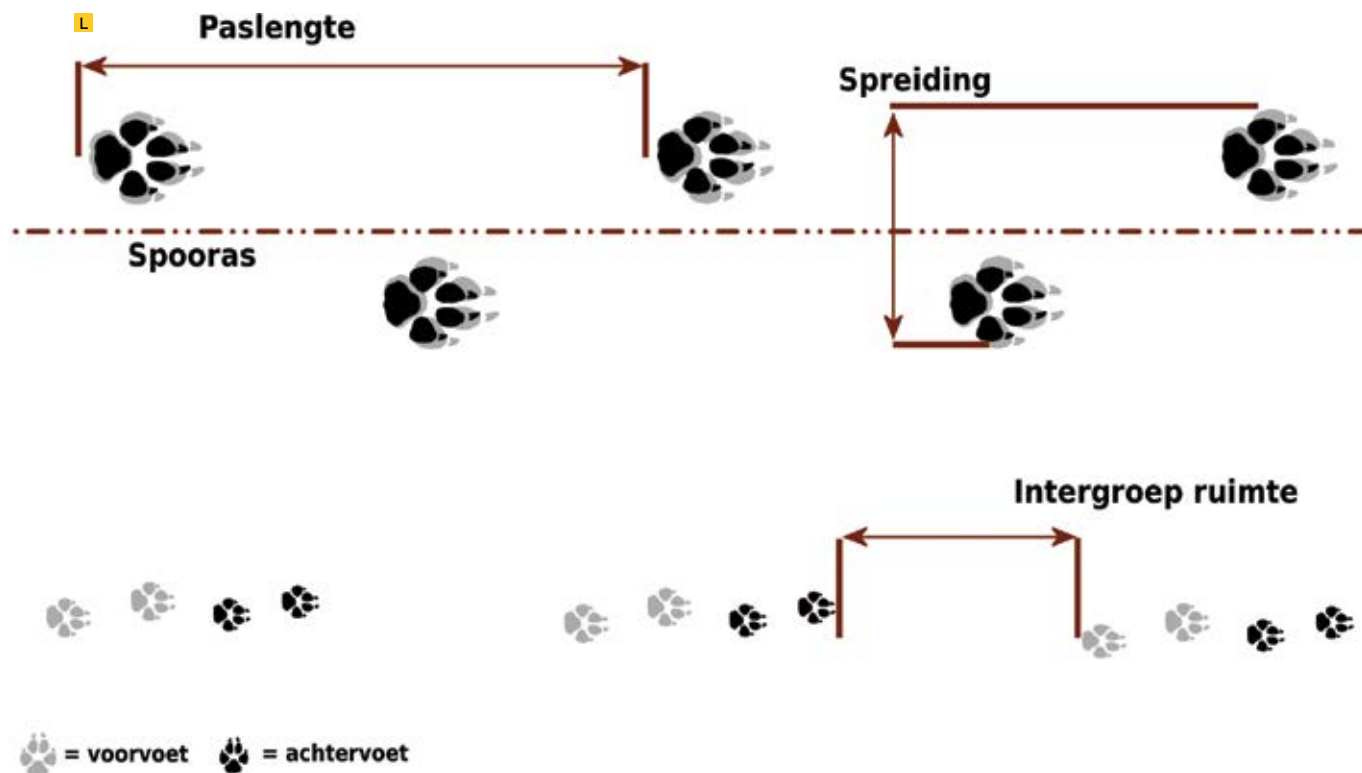
Wil de wolf meer snelheid maken, dan gaat hij over in draf. De draf is de favoriete gang van de wolf; dit kan hij urenlang volhouden. In draf kan een wolf zeer grote afstanden afleggen met een minimaal energieverbruik, tot wel 80 kilometer per etmaal. Wolven zijn superefficiënt in alles wat ze doen, vandaar dat ze kiezen voor draf als ze zich gezwind maar niet opgejaagd door het landschap willen bewegen.

In draf verplaatst de wolf twee diagonaal tegenoverstaande poten tegelijkertijd. Linksvoor en rechtsachter doen tegelijk een stap vooruit, en vervolgens rechtsvoor en linksachter tegelijk. De prent van de linker achtervoet komt ongeveer in de afdruk van de linker voorvoet, en uiteraard gebeurt hetzelfde aan de rechterkant.

SPOORAS L

Een drafspoor bestaat uit een reeks dubbelprenten met een vast interval tussen de prentparen van dezelfde zijde. De prentparen van de linkerhelft zijn te onderscheiden van die van de rechterhelft; tussen de beide kan men de spooras tekenen of denken, dat is de lijn waarover de wolf zich beweegt. Hoe groter de snelheid van de wolf in draf, hoe meer de dubbelprenten van de linker- en rechterzijde naar de spooras toe komen en dus hoe smaller het globale spoor, maar hoe groter ook het interval tussen de prentparen. ▶

PASLENGTE EN SPREIDING L

De afstand tussen twee dubbelprinten van dezelfde zijde noemt men de paslengte. De afstand tussen de prentparen van de linkerkant en die van de rechterkant, gemeten loodrecht op de spooras, noemt men de spreiding. Naarmate de paslengte toeneemt en de spreiding afneemt, is de wolf meer snelheid gaan maken. Gemakkelijkshalve kan je de spreiding definiëren als de 'breedte' van het globale spoor; dan meet je van de buitenkant van de linker prentparen tot de buitenkant van de rechter prentparen, altijd loodrecht op de spooras.

GESNOERDE DRAF

Als een drafspoor nog maar weinig spreiding vertoont, en de prentparen van de linker- en de rechterkant bijna op één lijn staan, spreken we van 'gesnoerde draf'. Dat is de draf van een wolf die er de vaart in houdt.

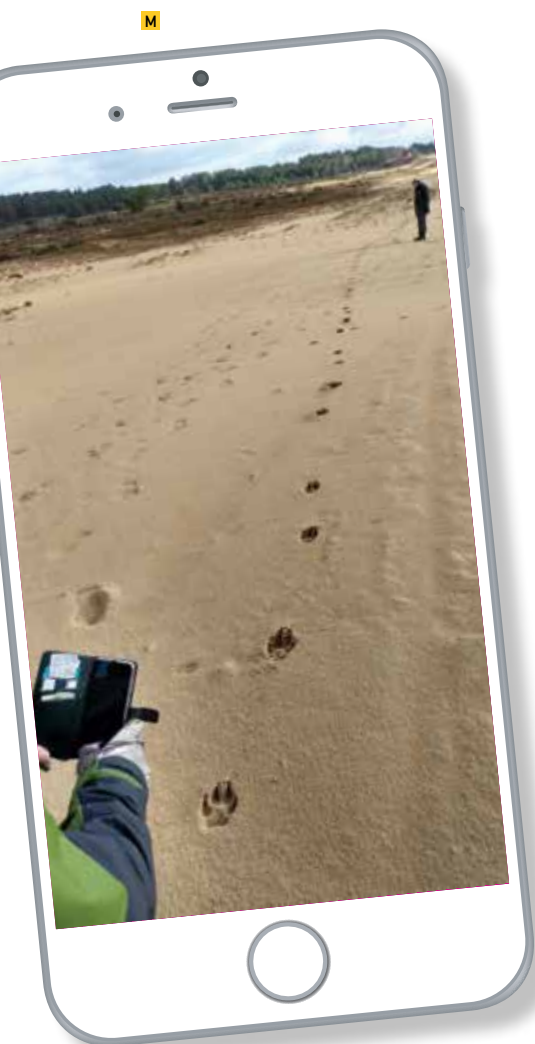
De draf van een wolf is heel erg typerend, en toch is het moeilijk om een dravende wolf op een gepaste manier te omschrijven. Ooggetuigen die een wolf in draf hebben zien lopen – meestal gebeuren dergelijke waarnemingen vanuit de wagen – spreken van een enorme elegantie en souplesse. Vaak vertellen ze dat het leek alsof het dier

zweefde over het landschap. Wolven zijn de hovercrafts van het vasteland...

GALOP I (c) M

Wil de wolf echt heel snel gaan, bijvoorbeeld als hij achter een prooi aan gaat of als hij moet vluchten voor mensen, dan schakelt hij over naar galop. Het is nu kwestie van (top)snelheid te maken, de rest doet er even niet toe. De wolf komt met één voorpoot neer en kort daarna raakt de andere voorpoot de grond, waarbij de laatste voorvoet voor de eerste terechtkomt. Vervolgens duwt de wolf zich af met de voorpoten om de achterpoten de ruimte te geven om zich voorbij de positie van de voorpoten te slingeren. De achterpoten komen niet tegelijk neer, maar ook weer de ene na de andere, de laatste een eindje voor de eerste.

Vanuit de achterbenen maakt de wolf vervolgens een grote sprong. Het lichaam strekt zich, waarbij het dier tijdelijk met de vier poten van de grond is en door de lucht zweeft. Daarna komt één voorpoot neer, snel gevolgd door de andere. De voorpoten duwen opnieuw af en daarop komen – voorbij de prenten van de voorvoeten – de achterpoten weer één na één neer. En opnieuw lanceren die de wolf, voor de volgende zweefsprong.

Een galopperende wolf laat een heel typerend spoor achter. Dat bestaat uit groepjes van telkens vier zuivere prenten achter elkaar: eerst een voorvoet, vervolgens de andere voorvoet, dan de achtervoet van de kant van de eerste voorvoet, en tot slot de andere achtervoet. Vervolgens een eindje niets meer; hier zweeft de wolf door de lucht. Dan opnieuw een groep van vier prenten met achtereenvolgens voorvoet, voorvoet, achtervoet, achtervoet, en weer even niets meer.

Bemerkt dat je in galop geen dubbelprenten meer vindt, maar alleen de individuele prenten van de voor- en achterpoten, in langgerekte groepjes van vier. De afstand tussen twee prentgroepen noemt men de intergroepruimte.

DOELGERICHT LOPEN

Zoals gezegd, is de favoriete gang van een wolf de (gesnoerde) draf. Heb je het geluk om een gaaf spoor te vinden dat je over langere afstand kan volgen doorheen het landschap, dan wordt de kans dat het een wol-

venspoor is groter naarmate het spoor zich doelgericht van punt A naar punt B begeeft. Een spoor van minimaal 400 meter in rechte of gebogen lijn over een zandvlakte bijvoorbeeld, of een spoor dat rechttoe rechtaan een braakliggende akker oversteekt, zijn indicaties dat je mogelijk met een wolf te doen hebt. Maagdelijk verse sneeuw in een gebied met weinig honden is natuurlijk ook ideaal om op zoek te gaan naar dergelijke gave sporen over lange afstand. **N**

De meeste honden zijn zo enthousiast en tegelijk chaotisch door alle geur-, gehoor- en visuele prikkels die ze ervaren, dat ze nauwelijks in staat zijn om een rechte lijn aan te houden; ze schieten van links naar rechts en hollen dolenthousiast elke nieuwe prikkel achterna. Ze schakelen ook impulsief tussen stap, draf en galop.

De wolf daarentegen heeft maar één doel voor ogen: met een minimaal verbruik van energie het vooraf gekozen punt B bereiken. Weinig of niets kan de wolf afleiden van zijn doel. In tegenstelling tot **M**

Paslengte en spreiding **L**

Galopspoor van wolf **M**

Zo recht is een drafspoor van wolf **N**

Wolvenstage: meten is weten **O**

Opmeten van een drafspoor **P**

Paslengte en spreiding
van een drafspoor meten **A**

de gedomesticeerde hond, weet de wolf immers niet wanneer hij de volgende keer zal eten; energie verspillen is dan ook geen optie.

Wolven veranderen daarom minder vaak van gang en houden zeer beheerst een bepaalde richting aan. Afhankelijk van de bron, moet een spoor over 100 meter, 400 meter of meer dan een kilometer koers houden zonder afwijkingen naar links of rechts te vertonen, om van wolf te kunnen spreken. Is er toch een afwijking van het traject, dan kan het bijvoorbeeld gaan om een korte stop voor een markering met drollen of urine.

METEN EN DOCUMENTEREN

Vind je maar één of enkele pootafdrukken, dan ben je snel klaar met meten: lengte en breedte van de voorvoet en/of lengte en breedte van de achtervoet, en dat is het

dan. Cruciaal is dat je altijd een meetlat of minstens een voorwerp met gekende afmetingen naast de prent legt alvorens een foto te maken. Heb je geen meetlat of duimstok mee, leg dan een bankkaart, tankkaart of een identiteitskaart (omgekeerd) naast de prent, alleszins een voorwerp waarvan je achteraf tot op de millimeter nauwkeurig de lengte en breedte kan achterhalen. Een voet of hand naast de afdruk houden, is *not done*; er is altijd wel een stukje hout te vinden dat gemakkelijker exact na te meten is en gemakkelijker te vergelijken met de prent dan een hand of een voet, toch?

Maak minstens één foto orthogonaal, loodrecht van bovenaf, zodat vertekening door perspectief wordt uitgesloten. Graag ook foto's nemen vanuit een schuine invalshoek, met de loopricting mee; doorgaans tonen die de nagelaf-

drukken beter dan de loodrechte foto's. Maak daarnaast ook foto's die illustreren hoe de prenten in het landschap staan. **Q**

In het geval van een heel loopspoor, is er meer werk aan de winkel. Meet eerst de afmetingen van de individuele prenten: lengte en breedte van de dubbelprenten of van de voor- en achtervoet apart. In geval van dubbelprenten met een regelmatige tussenafstand heb je met een stap- of drafspoor te doen en bepaal je de paslengte, dat is de afstand tussen twee dubbelprenten aan dezelfde kant van de spooras. Meet bijvoorbeeld van achterkant linker achtervoet tot achterkant volgende linker achtervoet (indien voor- en achtervoet te onderscheiden zijn in de dubbelprent) of van achterkant linker dubbelprent tot achterkant volgende linker dubbelprent (indien voor- en achtervoet niet te onderscheiden zijn). Her-

haal die meting meerdere keren op verschillende plaatsen langs het spoor en bereken een gemiddelde paslengte. **P Q**

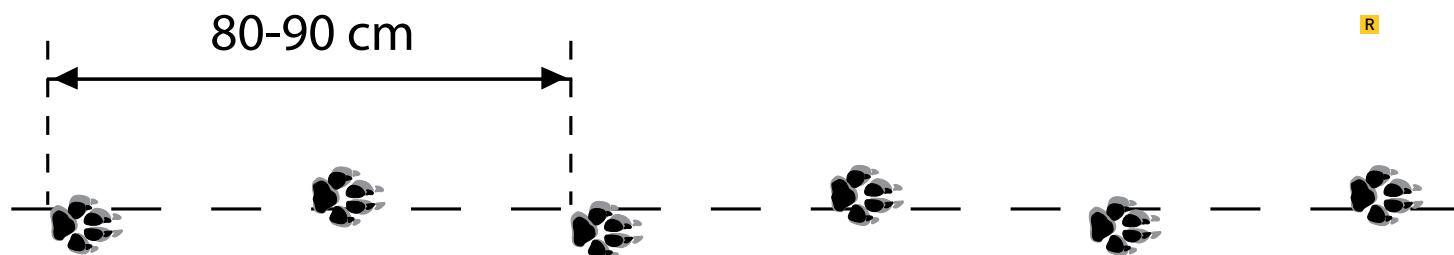
Meet ook een keer de totale lengte van een duidelijk stuk van het spoor, en deel vervolgens door het aantal paslengtes binnen het stuk dat je gemeten hebt; dan heb je meteen de gemiddelde paslengte.

Voor een wolf moet de paslengte in stap 80 tot 90 centimeter bedragen. In draf is de paslengte te situeren tussen 110 centimeter en 140 centimeter. Eén en ander hangt af van de grootte van de wolf en van zijn snelheid. **R**

In stap en draf meet je ook de spreiding. Loodrecht op de spooras meet je de afstand tussen de dubbelprenten van de linkerkant en die van de rechterkant, waarbij je uiteraard altijd hetzelfde punt (bijvoorbeeld het

Over een wolf in draf:
"Wolven zijn de hovercrafts
van het vasteland."

P**Q**

Paslengte wolf in stap **R**

Twee verschillende drafsporen
met kleurprikkers **S**

Wolvendrol op bosweg **T**

Een wolvendrol meet minstens 20 cm **U**

Wolvendrol snuiven **V**

Blij met een drol **W**

midden van de achterkant van het middenvoetskussen) als basis neemt om te meten. Of als ze individueel herkenbaar zijn in de dubbelprenten: de afstand tussen de linkerachtervoet en de rechterachtervoet, altijd loodrecht op de spooras. Bij wijze van vereenvoudiging kan je ook gewoon de totale breedte van het spoor meten, altijd in een richting loodrecht op de spooras.

Fotografeer op verschillende plaatsen langs een stap- of drafspoor minstens drie dubbelprenten in één beeld, orthogonaal vanuit de hoogte, om vervorming door perspectief te voorkomen. Uiteraard met de lintmeter ernaast! In een beeld met drie dubbelprenten heb je één paslengte, met name tussen de eerste en de derde dubbelprent, want die horen bij dezelfde zijde van de wolf. Maak ook beelden van het verloop van het spoor door het landschap.

Heb je met een galopspoor te doen – in dat geval heb je groepen van vier prenten, zonder dubbelprenten – meet dan de lengte van een aantal prentgroepen en maak er een gemiddelde van. Bereken daarnaast ook de gemiddelde intergroepspuimte, dat is het steeds weerkerend interval tussen twee prentgroepen. In galop kan de afstand tussen twee prenten van dezelfde voet (= de lengte van de prentgroep + de intergroepspuimte) oplopen tot 4 meter. Vergeet niet om ook nu weer de lengte en de breedte van de individuele prenten (voor- én achtervoet apart) te meten.

GOED VOORBEREID OP PAD

Wie er met voorbedachten rade op uit trekt om loopsporen van wolven te meten in het veld, zorgt dat hij een lintmeter en/of een duimstok mee heeft, plus een flinke set lange barbecueprikkers of bamboestokken, waarvan de ene helft met de bovenkant in een verfpot met een opvallende kleur is gedrenkt en de andere helft in een verfpot met een andere kleur. Zo kan je de sporen in het terrein

markeren met kleurvlaggen: de ene kleur voor de linkervoeten en de andere kleur voor de rechtervoeten. Uiteraard plaats je de prikker met kleurmarkering consequent altijd op dezelfde plaats in elke (dubbel)prent, bijvoorbeeld in het midden van de achterrand van het middenvoetskussen.

Als je over genoeg gekleurde prikkers beschikt, kan je een wolvenspoor over een langere afstand visualiseren in het landschap met behulp van twee verschillende kleuren, en er duidelijke beelden van maken. Wil je voorbereid zijn op sporen van verschillende wolven die samen lopen, dan heb je nog meer prikkers en kleuren nodig. **S**

Heb je een ernstig vermoeden dat je een wolvenspoor hebt gevonden? Verwittig dan Welkom Wolf of Wolven in Nederland. Contactgegevens onderaan dit artikel. Als je zelf geen opmeting doet, probeer dan zo min mogelijk te lopen in de buurt van het spoor.

WOLVENDROLLEN EN URINE **T U W**

Tot slot nog een woordje over wolvendrollen. Die bestaan letterlijk in allerlei vormen, geuren en kleuren, afhankelijk van de versheid en de samenstelling. Gevestigde wolven gebruiken drollen om hun territorium te markeren. Je vindt ze vaak op kruispunten van paden en langs wildwissels. Uitwerpselen van volwassen wolven hebben deze kenmerken:

- totale lengte minimaal 20 centimeter
 - diameter in verse toestand minimaal 2,5 centimeter
 - bevat haren van prooidieren
 - bevat botresten van prooidieren
- Zolang er niet-volggroeide wolven zijn - van de zomer tot oktober - kan je drollen vinden die de minimum-afmetingen niet halen en die toch van wolven zijn. Die kunnen dan verward worden met uitwerpselen van vos.

Kakelverse wolvendrollen zijn vaak glanzend aan de buitenkant, gevolg van het darmslijmvlies dat eromheen zit. In dat darmslijmvlies zit het DNA van de wolf; het kan enkel verzameld worden als de drol nog erg vers is. Aangezien alleen specialisten beschikken over het juiste materiaal en omdat manipulatie van uitwerpselen ook niet zonder risico is, raak je de drol niet aan en verwittig je het meldpunt. Specialisten nemen DNA-swabs of dompelen een staal meteen in een oplossing van 96% ethanol. Op de rest van de drol kan nog dieetanalyse gebeuren. In een gevestigd territorium wordt vaak nog een stukje drol in het veld gelaten als markering. Tenslotte heeft de wolf zijn uitwerpselen daar achtergelaten met een bedoeling...

In verse toestand hebben wolvendrollen een zeer kenmerkende geur. Eénmaal je de geur van de binnenkant van een wolf hebt opgesnoven en opgeslagen – dat laatste gaat vanzelf – zal je hem altijd en overal herkennen. Hierbij dient echter opgemerkt dat actief snuiven aan drollen altijd een risico inhoudt. Een wolvendrol kan immers eitjes van vossenlintworm bevatten, die door inhaleren in het menselijk lichaam kunnen terecht komen. Zeker bij droge drollen bestaat het gevaar dat je eitjes mee opsnuift van een parasiet die je absoluut niet in je lichaam wil hebben! **V**

Naarmate een wolvendrol ouder wordt en deels uitspoelt door regen of uitgedroogd geraakt, zal de geur langzaam verdwijnen,

evenals het zacht organisch materiaal. Finaal blijven vooral haren en botresten van prooidieren over, vooral dan van ree, damhert, edelhert, everzwijn en haas. Soms zijn in de uitwerpselen van wolven zelfs hoeven, bijhoeven en tanden van hun prooidieren aanwezig.

Terwijl de oorspronkelijke drol erg donker van kleur kan zijn – bijna zwart van het bloed en het orgaanvlees van de prooidieren – kan een oude drol juist heel licht van kleur worden, bijna wit, als gevolg van de kalk die erin aanwezig is. Maar de eindkleur kan net zo goed ook groen zijn, van de algen die inmiddels op de drol leven...

Wolven maken ook urinemarkeringen. Die hebben net als drollen de zeer typische wolvengeur en kunnen door mensen met een goede neus op die manier gelokaliseerd worden in het terrein. In sneeuw is de gele wolvenurine natuurlijk makkelijker visueel op te sporen. Ook urine kan bruikbaar DNA bevatten en kan dus met alcohol in staalnamepotjes ingezameld worden.

Kansrijke drol of urine gevonden? Zelfde procedure als bij loopsporen: orthofoto van de drol van bovenaf, en een paar foto's van hoe de drol of de urinemarkering in het terrein te situeren is. Vervolgens melden aan Welkom Wolf of Wolven in Nederland. **W**

Waar verse wolvendrollen doorgaans zwart of grijs zijn, zijn verse hondendrollen vaker bruin of geel. Zitten er geen haren of botresten in, kan je de pasta er nog in herkennen en stinkt het als de pest? Dan hoef je geen melding te doen en al zeker geen staal op te sturen!

KRABSPOREN

Wolven krassen over de grond met hun achterpoten om hun territorium te markeren, vergelijkbaar met het bekende hondengedrag. Daarbij laten klieren tussen de tenen een geur achter. Vaak wordt krabben gecombineerd met markering via drollen of urine; de gevestigde wolven halen alles uit de kast om aan te geven dat hun gebied reeds bezet is.

Gezien de aanwezigheid van 2,1 miljoen honden in Vlaanderen en Nederland, staan de meldpunten niet te popelen om waarnemingen van krabplekken te ontvangen als die niet gecombineerd zijn met meer betrouwbare sporen zoals kansrijke prenten of uitwerpselen. Indien dat laatste het geval is, zijn foto's van de krabplekken uiteraard ook welkom.

We wensen jou een mooie vangst!

Met dank aan Jan Gouwy, Koen Van Den Berge (INBO) en Jeroen Kloppenburg (Weylin Tracking) voor hun waardevolle opmerkingen en aanvullingen!

MELDPUNTEN

Welkom Wolf (België):

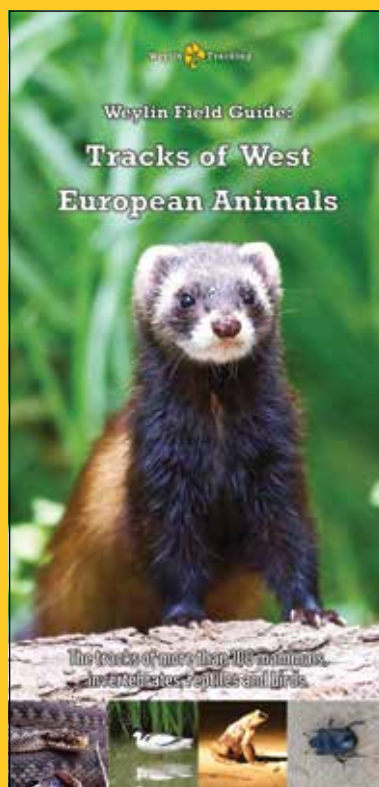
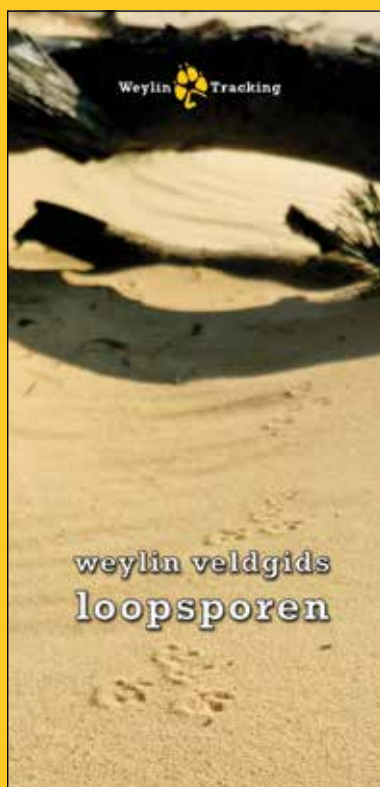
www.welkomwolf.be/meldpunt-wolven,
wolven@landschapvzw.be, +32(0)495-32 53 30

Wolven in Nederland:

www.wolveninnederland.nl/wolf-gezien

WILD VAN DIERSPOREN?

De Weylin Tracking veldgidsen zijn te koop op alle grote activiteiten van Landschap vzw én via de webshop www.landschapvzw.com. Daar vind je ook de cursussen die we samen organiseren.

Krabspoor van wolf